

Próbny egzamin ósmoklasisty — arkusz 4

„Latarnik”, tekst popularnonaukowy, język, wypracowanie

opracowanie: **Mateusz Będkowski** · niekazmuliczyc.pl**KLUCZ NAUCZYCIELA**Grupa **A**Suma: **34 pkt**Czas: **90 min**

13 zadań · 34 punkty · 90 minut · bez słownika · pisz czytelnie · w zadaniach otwartych licz się poprawna forma i pisownia.

Zadanie 1. (0–4)**OTWARTE**

Przeczytaj tekst. Oceń, czy zdanie jest prawdziwe (P), czy fałszywe (F).

Światło, które mówi

Latarnia morska to wysoka wieża, której światło pomaga statkom bezpiecznie doплыć do portu i ominąć skały czy mielizny. Zanim powstały nowoczesne urządzenia, właśnie latarnie były najważniejszym drogowskazem dla żeglarzy płynących nocą.

Światło latarni widać z bardzo daleka, często z odległości kilkudziesięciu kilometrów. Pomaga w tym specjalna soczewka, którą na początku XIX wieku zaprojektował francuski fizyk Augustin Fresnel. Skupia ona światło w mocną wiązkę, dzięki czemu nawet niewielka lampa świeci bardzo jasno.

Każda latarnia świeci w inny sposób — na przykład dwa krótkie błyski i przerwa albo jeden długi błysk. Ten rytm to jej znak rozpoznawczy, zapisany na mapach morskich. Kapitan, który go zobaczy, wie, przy którym brzegu się znajduje.

Dziś statki korzystają z nawigacji satelitarnej, ale latarnie nadal działają, bo urządzenia elektroniczne mogą zawieść. Najwyższa latarnia w Polsce stoi w Świnoujściu i ma około 65 metrów wysokości. Moim zdaniem latarnie to jedno z najpiękniejszych budowli nad morzem.

1. Światło latarni widać tylko z odległości kilkuset metrów. — **P / F**
2. Soczewka skupia światło w mocną wiązkę. — **P / F**
3. Po wprowadzeniu nawigacji satelitarnej wszystkie latarnie wyłączono. — **P / F**
4. Latarnia pomaga statkom ominąć skały i mielizny. — **P / F**

Odpowiedź: 1. F; 2. P; 3. F; 4. P**Rozwiązanie:** Każde zdanie porównaj z konkretnym fragmentem tekstu.**Punktacja:**

1. **1 pkt** — podpunkt 1
2. **1 pkt** — podpunkt 2
3. **1 pkt** — podpunkt 3
4. **1 pkt** — podpunkt 4

Jaki jest główny cel tekstu?

- A. reklama wycieczek nad morze
- B. opisanie życia latarnika
- C.** przedstawienie, jak działają latarnie morskie i do czego służą
- D. porównanie statków dawniej i dziś

Odpowiedź: C

Rozwiązanie: Poprawna odpowiedź: przedstawienie, jak działają latarnie morskie i do czego służą.

Błędne odpowiedzi: pozostałe odpowiedzi są niezgodne z tekstem.

Punktacja: 1 pkt — poprawna odpowiedź.

Czemu służy trzeci akapit?

- A. opisuje budowę soczewki
- B.** wyjaśnia, jak kapitan rozpoznaje konkretną latarnię
- C. podaje opinię autora
- D. mówi o najwyższej latarni

Odpowiedź: B

Rozwiązanie: Poprawna odpowiedź: wyjaśnia, jak kapitan rozpoznaje konkretną latarnię.

Błędne odpowiedzi: pozostałe odpowiedzi są niezgodne z tekstem.

Punktacja: 1 pkt — poprawna odpowiedź.

Odpowiedz na pytania na podstawie tekstu.

1. Wypisz z tekstu zdanie, w którym autor wyraża opinię.

2. Gdzie stoi najwyższa latarnia w Polsce i ile ma wysokości?

Odpowiedź: 1. Moim zdaniem latarnie to jedno z najpiękniejszych budowli nad morzem.; 2. W Świnoujściu, około 65 metrów.

Rozwiązanie: Uznaj odpowiedzi zgodne z tekstem, sformułowane innymi słowami.

Punktacja:

1. 1 pkt — podpunkt 1

2. 1 pkt — podpunkt 2

Przeczytaj fragment utworu. Oceń, czy zdanie jest prawdziwe (P), czy fałszywe (F).

Henryk Sienkiewicz, „Latarnik” (fragment)

Pewnego razu, gdy łódź przywiozła wodę i zapasy żywności, Skawiński, zeszedłszy w godzinę później z wieży, spostrzegł, że prócz zwykłego ładunku jest jeszcze jedna paczka więcej. Na wierzchu paczki były marki pocztowe Stanów Zjednoczonych i wyraźny adres „Skawiński Esq.”, wypisany na grubym żaglowym płótnie. Rozciekawiony starzec przeciął płótno i ujrzał książki: wziął jedną do ręki, spojrzał i położył na powrót, przy czym ręce poczęły mu drżeć mocno. Przysłonił oczy, jakby im nie wierząc; zdawało mu się, że śni — książka była polska. Co to miało znaczyć?! Kto mu mógł przysłać książkę?

(...)

Wezbrana fala przerwała tamę woli. Stary ryknął i rzucił się na ziemię; jego mleczne włosy zmieszały się z piaskiem nadmorskim. Oto czterdzieści lat dobiegało, jak nie widział kraju, i Bóg wie ile, jak nie słyszał mowy rodzinnej, a tu tymczasem ta mowa przyszła sama do niego — przepłynęła ocean i znalazła go, samotnika, na drugiej półkuli, taka kochana, taka droga, taka śliczna!

Objaśnienia: Esq. — skrót angielskiego grzecznościowego tytułu przy nazwisku; poczęły — zaczęły; tamę woli — tu: opanowanie; na drugiej półkuli — w Ameryce.

1. Skawiński nie widział kraju od około czterdziestu lat. — **P / F**
2. Ręce Skawińskiego drżały, gdy zobaczył polską książkę. — **P / F**
3. Na paczce były znaczki z Francji. — **P / F**
4. Skawiński od razu wiedział, kto przysłał paczkę. — **P / F**

Odpowiedź: 1. P; 2. P; 3. F; 4. F

Rozwiązanie: Każde zdanie porównaj z konkretnym fragmentem tekstu.

Punktacja:

1. **1 pkt** — podpunkt 1
2. **1 pkt** — podpunkt 2
3. **1 pkt** — podpunkt 3
4. **1 pkt** — podpunkt 4

Jakie uczucie ogarnia Skawińskiego po zobaczeniu polskiej książki?

- A.** strach przed burzą
- B.** obojętność
- C.** wielkie wzruszenie i tęsknota za ojczyzną
- D.** złość na nadawcę

Odpowiedź: **C**

Rozwiązanie: Poprawna odpowiedź: wielkie wzruszenie i tęsknota za ojczyzną.

Błędne odpowiedzi: pozostałe odpowiedzi są niezgodne z tekstem.

Punktacja: **1 pkt** — poprawna odpowiedź.

Zdanie „ta mowa przyszła sama do niego — przeptynęła ocean” zawiera:

- A. porównanie
B. uosobienie
C. pytanie retoryczne
D. zdrobnienie

Odpowiedź: B

Rozwiązanie: Poprawna odpowiedź: uosobienie.

Błędne odpowiedzi: pozostałe odpowiedzi są niezgodne z tekstem.

Punktacja: 1 pkt — poprawna odpowiedź.

Odpowiedz na pytania na podstawie fragmentu utworu.

1. Co Skawiński zobaczył po przecięciu płótna?

2. Wypisz z ostatniego zdania wyliczenie określ mowy ojczystej.

Odpowiedź: 1. Książki — jedna z nich była polska.; 2. „taka kochana, taka droga, taka śliczna”

Rozwiązanie: Uznaj odpowiedzi zgodne z tekstem, sformułowane innymi słowami.

Punktacja:

1. 1 pkt — podpunkt 1

2. 1 pkt — podpunkt 2

Wypisz ze zdania imiestów i nazwij jego rodzaj.

1. Śpiewający chłopiec stał przy oknie. — _____

2. Zjadłszy obiad, Ola wyszła na spacer. — _____

Odpowiedź: 1. śpiewający — imiestów przymiotnikowy czynny; 2. zjadłszy — imiestów przysłówkowy uprzedni

Rozwiązanie: Imiestowy przymiotnikowe: czynny (-ący), bierny (-ny, -ty, -ony); przysłówkowe: współczesny (-ąc), uprzedni (-wszy, -wszy). Punkt za imiestów z poprawnym rodzajem.

Punktacja:

1. 1 pkt — podpunkt 1

2. 1 pkt — podpunkt 2

Nazwij rodzaj zdania podrzędnego.

1. Gdy zadzwonił dzwonek, uczniowie wyszli z klasy. — _____
2. Kto pyta, nie błądzi. — _____

Odpowiedź: 1. zdanie podrzędne okolicznikowe czasu; 2. zdanie podrzędne podmiotowe

Rozwiązanie: Zadaj pytanie od zdania nadrzędnego do podrzędnego (co? jaki? kiedy? po co? dlaczego? gdzie? kto?).

Punktacja:

1. **1 pkt** — podpunkt 1
2. **1 pkt** — podpunkt 2

Zapisz poprawnie (zasady pisowni obowiązujące od 1 stycznia 2026 r.).

1. (nie)lepszy — _____
2. dramat (s/S)zekspirowski — _____
3. (na)przeciwko — _____

Odpowiedź: 1. nielepszy; 2. szekspirowski; 3. naprzeciwko

Rozwiązanie: Od 2026 r.: „nie” z przymiotnikami w stopniu wyższym i najwyższym oraz z imiesłowami przymiotnikowymi łącznie; mieszkańcy miast, nazwy obiektów (Plac, Park) i nazwy wyrobów wielką literą.

Punktacja:

1. **1 pkt** — podpunkt 1
2. **1 pkt** — podpunkt 2
3. **1 pkt** — podpunkt 3

Co znaczy frazeologizm „mieć muchy w nosie”?

- A.** mówić na próżno **B.** szybko uciec **C.** mieć zły humor **D.** zachować sekret

Odpowiedź: **C**

Rozwiązanie: „mieć muchy w nosie” — mieć zły humor.

Błędne odpowiedzi: pozostałe znaczenia należą do innych frazeologizmów.

Punktacja: **1 pkt** — poprawna odpowiedź.

Wybierz jeden temat i napisz wypracowanie. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 200 słów.

1. Czy tęsknota za ojczyzną może dodawać sił? Napisz rozprawkę. Odwołaj się do „Latarnika” oraz innego utworu literackiego.
2. Napisz opowiadanie o przesyłce, która zmieniła czyjś dzień albo czyjeś życie.

Odpowiedź: 1. ocenia nauczyciel według kryteriów; 2. ocenia nauczyciel według kryteriów

Rozwiązanie: Rozprawka: teza lub hipoteza, co najmniej dwa argumenty z przykładami (w tym z lektury obowiązkowej), wniosek. Opowiadanie: zgodna z tematem fabuła, narrator, punkt kulminacyjny, elementy twórcze (dialog, opis przeżyć).

Punktacja:

1. **2 pkt** — realizacja tematu i formy wypowiedzi
2. **2 pkt** — elementy retoryczne (rozprawka) lub twórcze (opowiadanie)
3. **2 pkt** — kompetencje literackie i kulturowe (trafne odwołanie do lektury)
4. **1 pkt** — kompozycja: wstęp, rozwinięcie, zakończenie, akapity
5. **1 pkt** — styl i poprawność językowa
6. **1 pkt** — poprawność ortograficzna
7. **1 pkt** — poprawność interpunkcyjna

Zasady przyznawania punktów

- Zadania zamknięte: 1 pkt za poprawną odpowiedź; 0 pkt za błędną, za brak odpowiedzi albo za wskazanie więcej niż jednej odpowiedzi.
- Zadania otwarte i z lukami: punkty według kryteriów podanych przy zadaniu. Każdy poprawny sposób rozwiązania jest akceptowany, także inny niż w kluczu.
- Przy poprawnej metodzie i błędzie rachunkowym uczeń traci tylko punkt za wynik końcowy; sam wynik bez wymaganego zapisu obliczeń daje najwyżej punkt za odpowiedź, jeśli kryteria tak stanowią.

Proponowana skala ocen (34 pkt)

34–31 pkt: bardzo dobry · 30–26 pkt: dobry · 25–19 pkt: dostateczny · 18–14 pkt: dopuszczający · 13–0 pkt: niedostateczny

Progi orientacyjne: ok. 90% / 75% / 55% / 40%. Dostosuj je do wewnętrznych zasad oceniania.